

FISKERIETS FINANSIERINGS- FORHOLD

Analyse af finansieringsforholdene i det danske fiskerierhverv

AUGUST 2016

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. Sammenfatning	4
2. Den økonomiske udvikling i fiskerierhvervet	5
3. Finansiell udvikling i fiskerierhvervet	8
4. Kvoter og priser	11
4.1 Udvikling i danske kvoter og priser på fisk	12
5. Finansiering til fiskeriet.....	14
5.1 Vækstfonden.....	14
5.2 Den Europæiske Hav- og Fiskerifond	15
5.3 Danmarks Skibskredit, Fiskeribanken og Realkreditinstitutter	16

1. SAMMENFATNING

Som opfølgning på aftale om vækstplan for fødevarer fra april 2014, som den daværende SR-regering indgik sammen med Venstre, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti, har Erhvervs- og Vækstministeriet udarbejdet en analyse, der afdækker finansieringsforholdene for fiskerierhvervet.

Fiskerierhvervet er et relativt lille erhverv i Danmark, men udgør en væsentlig del af indkomstgrundlaget i visse dele af landet. I de seneste år har erhvervet oplevet et fald i antallet af fartøjer og beskæftigede. Omsætningen og anlægsaktiver pr. fartøj i fiskeriet er dog steget i samme periode, hvilket afspejler, at aktiviteten koncentrerer på færre, større fartøjer.

Den samlede gæld, herunder især bankgæld, i fiskerierhvervet er steget betydeligt siden 2004. De finansielle omkostninger målt i pct. af den samlede gæld for fiskerierhvervet har imidlertid generelt været faldende siden 2008. Den stigende gæld i fiskerierhvervet sammenholdt med de faldende finansielle omkostninger indikerer, at fiskerierhvervet overordnet set ikke er kreditbegrænset.

Aktiverne i fiskerierhvervet, som typisk er fartøjer og kvoter, har en sådan karakter, at de ikke i forhold til sikkerhedsstillelse for lån kan sidestilles med fx jord og bygninger. Realkreditbelåning er således kun muligt, når der er tale om fast ejendom. Danmarks Skibskredit har tidligere udbudt lån til fiskeriet med sikkerhed i fiskefartøjer. Siden 2003 har Danmarks Skibskredit imidlertid ikke været aktiv inden for finansiering af fiskeriet på grund af ændringer i fiskeriets finansieringsstruktur.

Lån fra pengeinstitutter er den mest udbredte finansieringskilde i fiskerierhvervet. I det omfang en fisker ikke kan stille tilstrækkelig sikkerhed til at opnå bankfinansiering, kan den statslige låne- og investeringsfond Vækstfonden understøtte adgangen til finansiering, både ved at tilbyde kautioner for banklån samt ved at yde direkte, efterstillede lån. Fiskerierhvervets anvendelse af Vækstfondens ordninger har imidlertid været begrænset. Det understøtter billedet af, at det generelt ikke er vanskeligt for erhvervet at opnå finansiering.

Fiskeriets udviklingsmuligheder styres i høj grad af udviklingen i priser og tildelingen af kvoter, som kan variere betydeligt over årene. De seneste år har prisen på industrifisk været gunstig, mens prisen på fx torsk derimod har været stagnerende. I dansk fiskeri har fangst af industrifisk og sild haft den største betydning de senere år. Niveaue af kvoter fastsættes årligt af EU. Der er forskellige kvoter for de enkelte fiskearter, som varierer år for år.

Gennem en længere årrække har der været en udvikling i fiskerierhvervet, hvor større fartøjer har opnået de bedste driftsresultater. Det er en tendens, som også afspejles i den finansielle udvikling i erhvervet, hvor de større fartøjer har et højere investeringsniveau og har øget deres gæld betragteligt mere end de mindre fartøjer.

Udviklingen med en koncentration af aktiviteten og bedre resultater hos større og mere produktive fartøjer i fiskerierhvervet formodes i høj grad at afspejle indførslen af omsættelige kvoter, det vil sige, at det blev muligt at handle kvoter indbyrdes mellem fartøjer. I 2003 blev der således indført omsættelige kvoter, hvilket har medført, at kvoter er blevet opkøbt af større og mere produktive fartøjer.

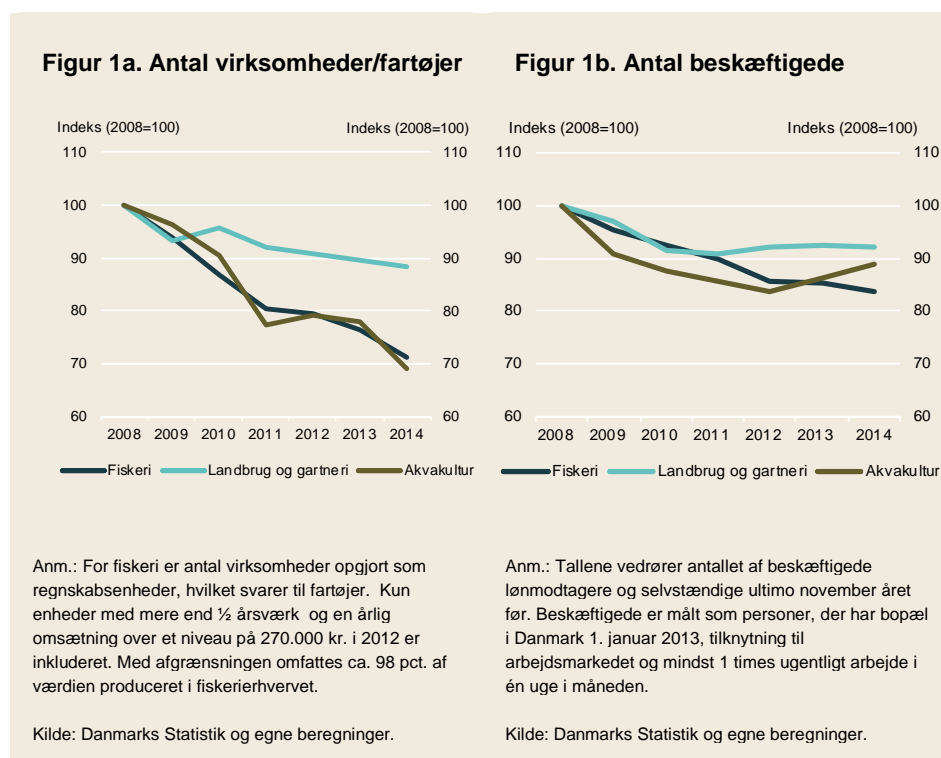
2. DEN ØKONOMISKE UDVIKLING I FISKERIERHVERVET

Fiskerierhvervet er et relativt lille erhverv i Danmark, som i 2014 udgjorde 0,1 pct. af den danske samlede bruttofaktorindkomst.

I 2014 udgjorde den danske fiskeflåde 576 aktive fartøjer.¹ Til sammenligning var der mere end 20.000 virksomheder inden for landbrug og gartneri i 2014, mens der inden for akvakultur, der består af opdræt af dyr i fersk- eller saltvand, var 109 virksomheder. Antallet af fartøjer i fiskerierhvervet er faldet med knap 29 pct. siden 2008, jf. figur 1a.

Målt på beskæftigelse er fiskerierhvervet også et forholdsvis lille erhverv. I 2014 var der ca. 1.900 beskæftigede i fiskerierhvervet, mens der var ca. 63.700 beskæftigede i landbrug og gartneri og 450 i akvakultur. Antallet af beskæftigede i fiskerierhvervet er faldet med godt 16 pct. siden 2008, jf. figur 1b.

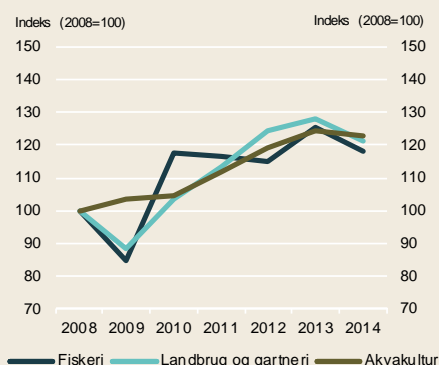
Fiskerierhvervet har således over en årrække været præget af et faldende antal fartøjer og beskæftigede.



Mens antal virksomheder og antal beskæftigede er faldet, er omsætningen i fiskerierhvervet samlet set steget med knap 20 pct. siden 2008, jf. figur 2a.

¹ Afgrænsning for antal fartøjer er beskrevet i figur 1a.

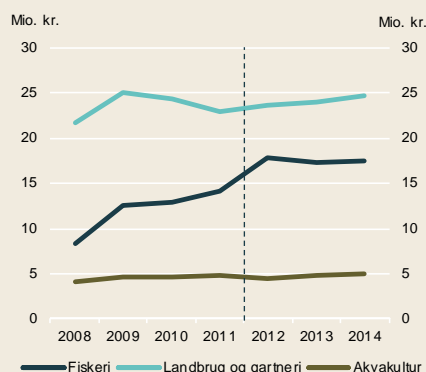
Figur 2a. Omsætning for samlet branche



Anm.: Omsætning er opgjort som erhvervets samlede indtægter ved salg af produkter og tjenesteydelser, der vedrører virksomhedens primære drift, opgjort i løbende priser.

Kilde: Danmarks Statistik.

Figur 2b. Anlægsaktiver pr. virksomhed/fartøj



Anm.: Anlægsaktiver er opgjort pr. virksomhed eller fartøj fsva. fiskeri. Der er databrud fra 2011 til 2012 som følge af ændret opgørelse af værdien af fiskekvoter og -rettigheder. Databruddet er markeret med en stiplede linje.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

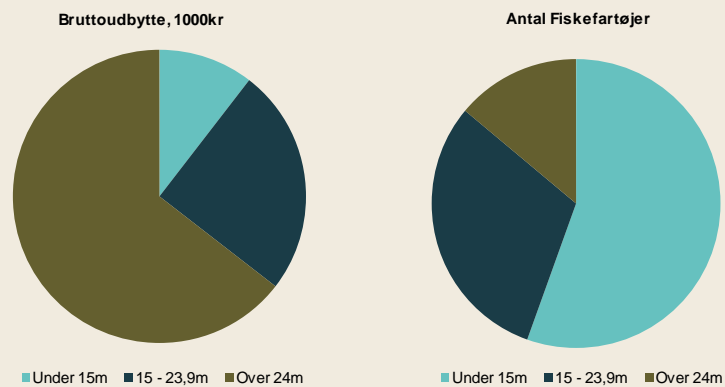
Anlægsaktiver er aktiver med en langsigtet værdi, hvis formål er at generere produktion og indtjening. Disse aktiver inkluderer bygninger, fartøjer, maskiner mv. samt fiskekvoter.

Værdien af anlægsaktiverne pr. fartøj i fiskeriet er fordoblet fra 2008 til 2014, jf. figur 2b. Det skal ses i lyset af, at antallet af fartøjer er mindsket, samtidig med at Danmark har haft en nogenlunde konstant kvoteandel. Det har betydet, at hvert fartøj har fået flere kvoter, som indgår i fartøjernes anlægsaktiver.

Den stigende omsætning i erhvervet sammenholdt med det faldende antal fartøjer og beskæftigede indikerer, at fiskeriet har gennemgået en udvikling, hvor en række fiskere har forladt erhvervet, mens de tilbageværende fiskere har styrket deres virksomhed med stigende anlægsaktiver og omsætning.

En opgørelse over fartøjernes bruttoudbytte i 2014, det vil sige værdien af fartøjets samlede produktion, viser, at størstedelen af produktionen sker på de største fartøjer med en længde på over 24 meter, jf. figur 3. Således producerer de største fartøjer, svarende til knap 15 pct. af det samlede antal fartøjer, ca. 65 pct. af det samlede bruttoudbytte.

Figur 3. Bruttoudbytte og antal fartøjer fordelt på fartøjslængde i 2014



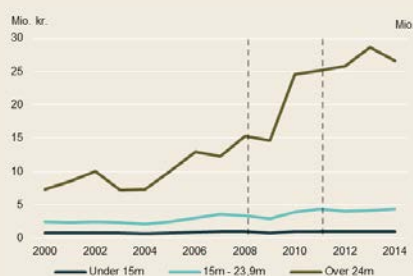
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

De største fartøjer har de seneste ti år oplevet en betydeligt større stigning i deres bruttoudbytte end de mindre fartøjer, jf. figur 4a.

Også i forhold til fartøjernes driftsresultater er der en forskel i udviklingen mellem de større og de mindre fartøjer. Mens de mindre fartøjer har set en relativt begrænset udvikling i resultat pr. fartøj, har de større fartøjer generelt oplevet en stigning i resultatet pr. fartøj over perioden, jf. figur 4b.

Fiskerierhvervet har således gennemgået en udvikling, hvor det har været de største fartøjer, der har formået at øge produktionen og skabe betragtelige positive resultater. Udviklingen er sket samtidig med, at der generelt er blevet færre fartøjer i alle længdegrupper.

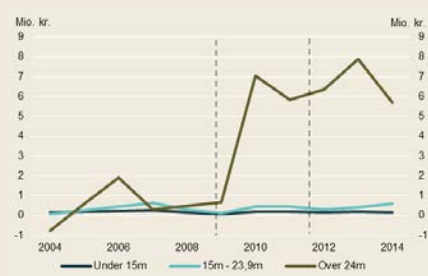
Figur 4a. Gns. bruttoudbytte fordelt på fartøjslængde



Anm.: Bruttoudbytte er værdien af den samlede produktion. Kun enheder med mere end ½ årsværk og en årlig omsætning over et niveau på 270.000 kr. i 2012 er inkluderet.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Figur 4b. Gns. driftsresultat fordelt på fartøjslængde



Anm.: Driftsresultatet er bruttoudbyttet fratrukket driftsomkostninger, herunder afskrivninger samt renter.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger

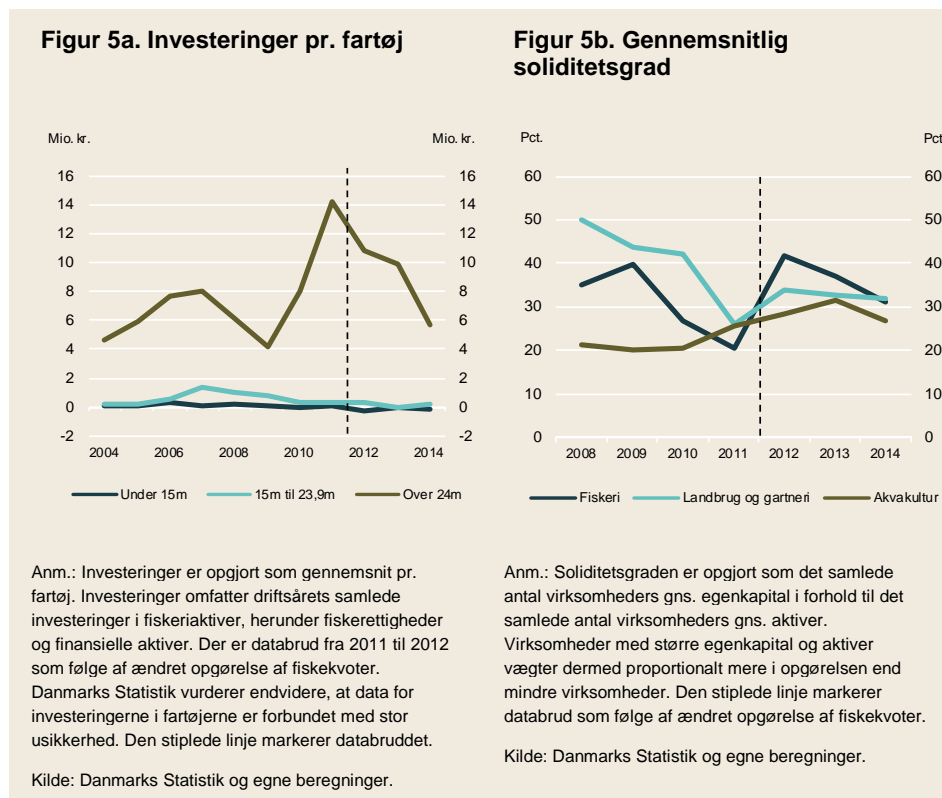
3. FINANSIEL UDVIKLING I FISKERIERHVERVET

Fra 2004 frem til 2011 er der for de store fartøjer sket en betydelig stigning i investeringerne pr. fartøj. Fra 2011 og frem er investeringerne pr. fartøj imidlertid faldet og ligger i 2014 omtrent på niveauet for 2004. Investeringerne pr. fartøj har for de mindre fartøjer gennem hele perioden ligget på et relativt lavt niveau, jf. figur 5a.

Erhvervs- og Vækstministeriet har tidligere vist, at en høj soliditetsgrad, det vil sige forholdet mellem egenkapitalen og samlede aktiver, navnlig for små virksomheder er forbundet med en lavere rente på virksomhedens lån.² Det skyldes, at virksomhedernes soliditet afspejler deres evne til at imødegå tab, hvilket har betydning for vurderingen af virksomhedens kreditværdighed.

Fiskerierhvervets samlede soliditet er faldet en smule fra 2008 til 2014, jf. figur 5b. Soliditet afspejler blandt andet virksomhedernes aktiver, som i fiskerierhvervet i høj grad består af kvoter. Den årlige variation i kvoter kan derfor medvirke til, at soliditetsgraden for fiskerierhvervet generelt har været svingende i perioden.

Udviklingen i fiskefartøjernes soliditet kan dække over store individuelle forskelle mellem fartøjer, da fiskerierhvervet er et meget heterogent erhverv, hvor der er stor forskel mellem store og små fartøjer.



Fiskerierhvervets samlede gæld er steget siden 2004, jf. figur 6a. Stigningen i den samlede gæld kan tilskrives en stigning i banklån og anden gæld, som i 2014 udgjorde langt størstedelen af fiskeriets samlede gæld. Gælden til panthavere, Fiskeribanken

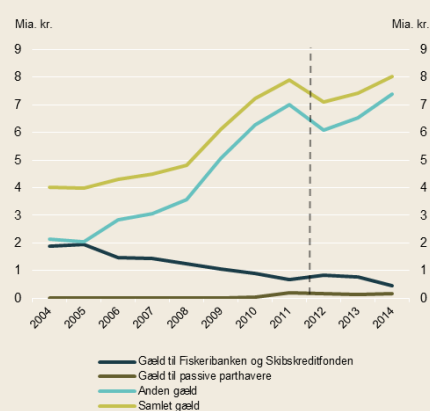
² Erhvervs- og Vækstministeriet, Udlånsredegørelse for 2. halvår 2013, boks 2.

(som blev nedlagt i 2008) og Danmarks Skibskredit (som har udfaset deres aktiviteter i fiskerierhvervet) har været faldende over perioden.

De større fartøjer har haft den største stigning i optaget gæld pr. fartøj. Fartøjer over 24 meter havde i 2004 en gennemsnitlig gæld på ca. 16 mio. kr., mens den i 2014 var steget til ca. 87 mio. kr. Fartøjer under 15 meter og mellem 15 og 23,9 meter havde i 2014 en gennemsnitlig gæld på henholdsvis ca. 2 mio. kr. og 9 mio. kr., jf. figur 6b.

Der er siden 2003 gradvist blevet åbnet op for handel med fiskekvoter, jf. afsnit 4. Den stigende gæld pr. fartøj for de større fartøjer skal ses i lyset af muligheden for at tilkøbe fiskekvoter og dermed øge produktionen på de større fartøjer.

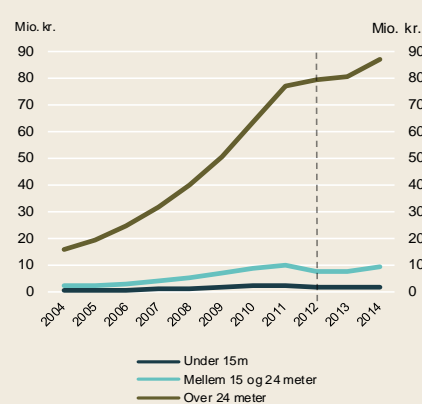
Figur 6a. Fiskerierhvervets gæld fordelt på kreditorer



Anm.: Branchens samlede gæld er opgjort som virksomhedernes gennemsnitlige gæld multipliceret med antal virksomheder. Samlet gæld er opgjort som summen af gæld til Fiskeribanken og Skibskreditfonden, gæld til passive parthavere og anden gæld. Den stiplede linje markerer databrud som følge af ændret opgørelse af fiskekvoter.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Figur 6b. Gennemsnitlig gæld pr. fartøj fordelt på størrelse



Anm.: Fiskefartøjernes gæld er opgjort som summen af gæld til Fiskeribanken, Skibskreditfonden og passive parthavere samt anden gæld. Den stiplede linje markerer databrud som følge af ændret opgørelse af fiskekvoter.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Den øgede gældsætning i fiskerierhvervet er gået hånd i hånd med faldende finansielle omkostninger. For både fiskeri, akvakultur, landbrug og gartneri har der således været faldende finansielle omkostninger set i forhold til den samlede gæld fra 2008 til 2014, jf. figur 7a. De faldende finansielle omkostninger siden 2008 kan blandt andet tilskrives det generelt faldende renteniveau på erhvervsudlån.³

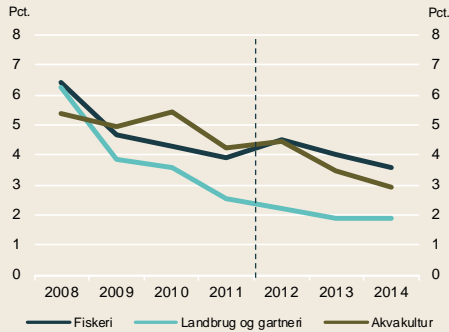
Faldet i de finansielle omkostninger har været mindre markant for fiskeriet end for landbrug og gartneri. Det skyldes blandt andet, at landbrug og gartnerier har mulighed for at optage realkreditlån mod pant i jord eller fast ejendom. Dermed har landbrug og gartneri haft mulighed for at nyde godt af de meget lave realkreditrenter de senere år.

Det beregnede renteniveau for fiskeriets gæld indikerer, at der for de mindste fartøjer opleves et lidt højere renteniveau end for de større fartøjer, jf. figur 7b. De forbedrede resultater for de større fartøjer må formodes at have givet bedre muligheder for at forrente og afdrage gæld og dermed styrket kreditværdighed. Det kan have betydning for

³ Erhvervs- og Vækstministeriet, Udlånsreddegørelse juni 2016 – Redegørelse om udviklingen i kreditmulighederne i Danmark.

muligheden for at kunne opnå finansiering til de betydelige investeringer, der er foretaget i de større fartøjer over en årrække.

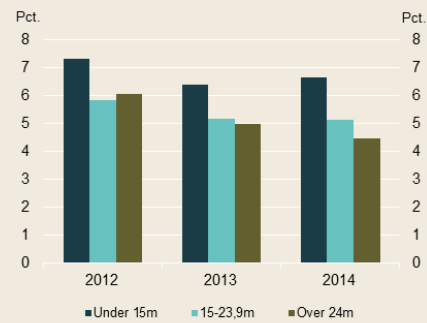
Figur 7a. Finansielle omkostninger i pct. af samlet gæld



Anm.: Finansielle omkostninger i procent af virksomhedernes samlede gæld. Samlet gæld består af hensatte forpligtelser, langfristet gæld, kortfristet gæld til leverandører samt anden kortfristet gæld. Den stiplede linje markerer databrud som følge af ændret opgørelse af fiskekvoter.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Figur 7b. Gennemsnitlig rente på gæld



Anm.: Den gennemsnitlige rente er opgjort som renteudgifterne for året divideret med gennemsnittet af gælden primo og ultimo året.

Kilde: Danmarks Statistik, beregninger fra Natur-Erhvervstyrelsen og egne beregninger.

4. KVOTER OG PRISER

En væsentlig del af aktiverne i fiskerierhvervet udgøres af fiskekvoter, der svinger meget. Værdien af en væsentlig del af det, som fiskerierhvervet kan stille i pant for lån, svinger dermed betydeligt over tid.

Størstedelen af det danske erhvervsfiskeri er reguleret af kvoter, der lægger rammerne for, hvor mange fisk der må landes. Kvoterne fastsættes internationalt enten af EU eller af EU i samarbejde med tredjelande, primært Norge, Island, Færøerne, Grønland og Rusland. Danmark har ret til en bestemt andel af de internationalt fastsatte kvoter baseret på historiske rettigheder. Dette kaldes i EU's fælles fiskeripolitik for princippet om relativ stabilitet, som sikrer, at fordelingen af kvoter følger den samme model år efter år. Denne model har været anvendt, siden kvoterne blev indført i EU i 1983.

Der findes arter, som ikke er kvoteret, og dermed kan fiskes frit, fx skrubber og krabber. De fleste af de ikke-kvoterede arter har en meget lille betydning for fiskeriets samlede økonomi.

Før 2003 var de fleste fartøjer reguleret efter rationsfiskeri, det vil sige, at hvert fartøj havde en ration, som det måtte fange inden for en bestemt periode (fx en måned). Disse rationer var ikke omsættelige. I 2003 blev der indført omsættelige kvoter for sild og efterfølgende for makrel, de såkaldte individuelle omsættelige kvoteandele (IOK). IOK kan under visse omstændigheder omsættes frit mellem fartøjerne. Reguleringen er senere udvidet med IOK på tobis, sperling, brisling, blåhvilling, hestemakrel og havgalt.

I 2005 blev der indgået en aftale om en model, hvor der blandt andet tildeles fartøjskvoteandele (FKA) til større fartøjer for de vigtigste demersale arter – det vil sige torsk, tunge, rødspætte, kuller, kulmule, jomfruhummer, havtaske, rejer, pighvar, mørksej og laks. Reglerne trådte i kraft i 2007.

De tildelte kvoteandele er baseret på fartøjernes historiske fiskeri i årene op til indførslen af kvoteandelene. Fartøjer, som i den historiske referenceperiode havde en meget lav omsætning, fik ikke tildelt kvoteandele, men fisker i stedet på en mindre fællesmængde afsat til disse fartøjer, som kaldes mindre aktive fartøjer (MAF). Disse fartøjer er typisk under 12 meter, har meget lav aktivitet og har kun en mindre betydning for fiskeriets samlede indtjening.

Efter indførslen af IOK og FKA har fiskerne handlet kvoteandele med hinanden. Dette har medført, at de tildelte kvoteandele er blevet samlet på færre fartøjer. Der er derfor langt færre fartøjer i 2013 end i 2008.⁴

Der er fastsat regler, der skal sikre mod en høj kvotekonzentration af andele på få fartøjer. Koncentrationsreglerne indebærer bl.a., at der er indført satser for, hvor store andele af IOK og FKA-kvoter, som en person eller et fartøj må besidde. Der er ligeledes begrænsninger for den samlede tonnage af fartøjer, en enkelt person må eje.⁵ Koncentrationsreglerne er senest revideret 1. juli 2016.

⁴ Antallet af aktive fartøjer, der driver erhvervsomt fiskeri, er faldet fra 810 i 2008 til 620 i 2013.

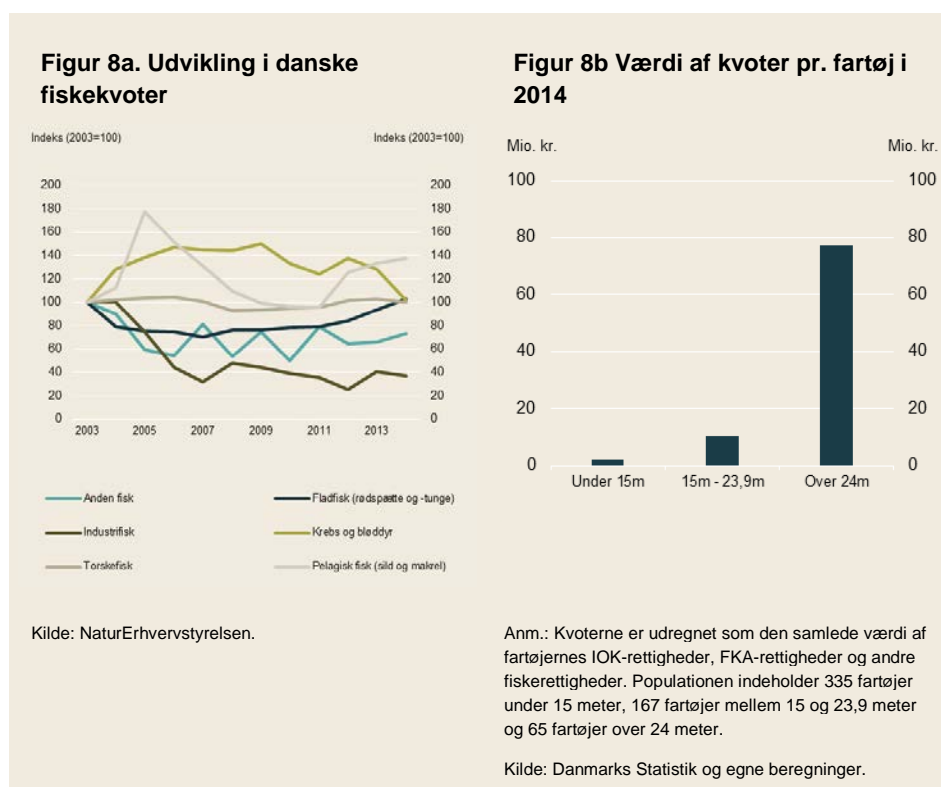
⁵ Det betyder, at en person ikke må eje fartøjer, som tilsammen repræsenterer over 6.000 bruttotonnage.

4.1 UDVIKLING I DANSKE KVOTER OG PRISER PÅ FISK

Der er generelt betydelige udsving i både udviklingen i tildelte kvoter og afregningspriserne i fiskerierhvervet. Dette påvirker fiskeriets indtjening, der vil variere betydeligt alt efter både udviklingen i de tildelte kvoter og udviklingen i afregningspriserne.

Udviklingen i kvoter for de forskellige fiskearter har varieret meget fra år til år. Det gælder særligt kvoterne til pelagisk fisk, det vil sige sild og makrel. Kvoterne til pelagiske fisk faldt kraftigt fra 2005 til 2009, men har til gengæld været stigende de seneste år. Kvoterne til industrifisk, som omfatter en række fiskearter, der anvendes til fremstilling af fiskemel og -olie, er faldet markant og udgør i 2014 blot 37 pct. af, hvad kvoterne udgjorde i 2003, jf. figur 8a.

De 65 største fartøjer (over 24 meter) besad i 2014 gennemsnitligt kvoter til en værdi af ca. 80 mio. kr. pr. fartøj, mens fartøjerne under 15 meter og mellem 15 og 23,9 meter gennemsnitligt havde kvoter for henholdsvis ca. 2 og 10 mio. kr., jf. figur 8b. Koncentrationen af kvoter på de største fartøjer afspejler disse fartøjers investeringer, som i høj grad består af opkøb af kvoter, blandt andet fra fartøjer, der ophører med at fiske.

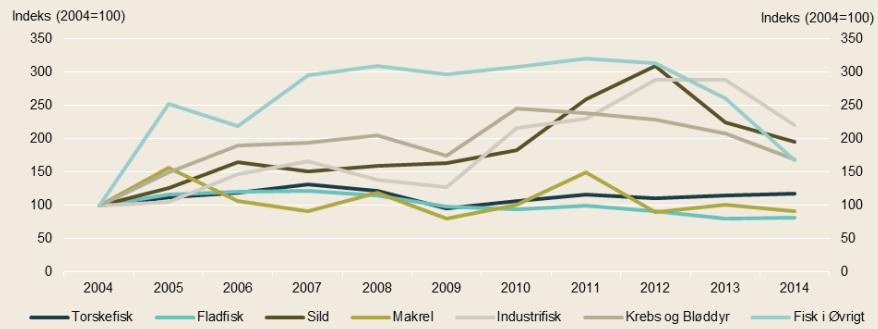


Prisudviklingen i fiskeriet er afhængig af det internationale udbud og efterspørgsel efter fisk. En stigning i den internationale fangst vil svække prisen, mens en stigende efterspørgsel vil styrke priserne og omvendt. Endvidere kan udsving i valutakurserne påvirke markedet.

Ser man på afsætningspriserne på fisk, er der betydelige udsving for de forskellige arter set over de seneste ti år. Priserne på sild, industrifisk samt krebs og bløddyr har været stigende gennem 00'erne, men er faldet betydeligt de seneste år. Prisen på fladfisk

tredobledes fra 2004 til 2007 for at falde markant fra 2012 til 2014. Prisen på makrel har fra 2004 til 2014 udvist udsving på op til 50 pct. fra år til år, men har overordnet holdt sig på nogenlunde samme niveau, jf. figur 9.

Figur 9 Indeksret værdi pr. kg.



Anm.: Den landede værdi (kr.) af de forskellige fiskearter er divideret med den landede vægt (kg.) af de respektive fiskearter. Figuren benytter indekserede værdier med 2004=100.

Kilde: NaturErhvervstyrelsen, Danmarks Statistik og egne beregninger.

5. FINANSIERING TIL FISKERIET

Fiskerierhvervets adgang til finansiering er begrænset ved fiskerilovens bestemmelse om, at mindst 2/3 af aktie- eller anpartskapitalen skal ejes af registrerede erhvervsfiskere.⁶ Det betyder, at investorer udefra, der er interesserede i at foretage egenkapitalinvesteringer i erhvervet, er begrænset til investeringer på op til 1/3 af aktie- eller anpartskapitalen og dermed i praksis ikke kan opnå bestemmende indflydelse i erhvervet. Det gør egenkapitalinvesteringer mindre attraktive, og begrænsningen gør, at lånefinansiering i højere grad end for andre erhverv må betragtes som den primære finansieringskilde.

Lån fra pengeinstitutter er da også den mest udbredte finansieringskilde i det danske fiskerierhverv og står for en stigende andel af fiskeriets finansiering, jf. også figur 6a.

Når pengeinstitutter kreditvurderer virksomheder inden for fiskeriet, tillægges blandt andet indtjeningsevne og sikkerhedsstillelse stor betydning. Som for andre virksomheder gælder det, at fiskerivirksomheder med en solid forventet indtjeningsevne og med aktiver til sikkerhedsstillelse har lettere adgang til finansiering end virksomheder med svag indtjening og begrænset mulighed for sikkerhedsstillelse.

Fiskerierhvervets stigende lånefinansiering i pengeinstitutter er sket samtidig med, at pengeinstitutternes samlede udlån generelt har været faldende.⁷ Det kan ses som en indikation på, at fiskerierhvervet overordnet har en fornuftig forretning med en forventet sund indtjening. Det er særligt gældende for de større fartøjer.

Erhvervs- og Vækstministeriets dialog med flere større pengeinstitutter i Danmark peger ligeledes på, at pengeinstitutterne hovedsageligt låner til de større fartøjer. Der stilles typisk sikkerheder i kvoterne og fiskefartøjerne. De mindre fartøjer formodes i højere grad at benytte mindre, lokale pengeinstitutter.

5.1 VÆKSTFONDEN

Vækstfonden er en statslig finansieringsfond, der har til formål at understøtte væksten i danske virksomheder. Vækstfonden yder finansiering til små og mellemstore virksomheder med fornuftige vækstplaner, som ikke kan stille tilstrækkelig sikkerhed eller har for lidt egenkapital til at få finansiering fra fx pengeinstitutter. Det kan både være i form af låne- og egenkapitalfinansiering. Der samarbejdes i videst muligt omfang med private finansieringsinstitutter, således at Vækstfondens finansiering er supplement til privat finansiering. En række produkter hos Vækstfonden er tilgængelige for fiskerierhvervet, jf. boks 1.

⁶ Fiskeriloven § 16.

⁷ Erhvervs- og Vækstministeriet, Udlånsredegørelse juni 2016 – Redegørelse om udviklingen i kreditmulighederne i Danmark.

Boks 1 Produkter hos Vækstfonden tilgængelige for fiskeriet

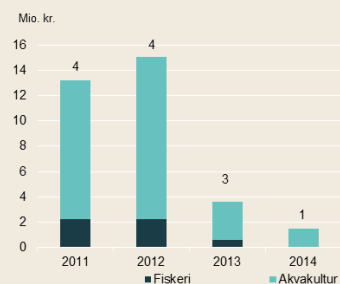
Vækstkautioner: Kan benyttes af banker ved udlån til små og mellemstore virksomheder. Vækstkautioner er en garanti på op til 75 pct. af bankens tab på lån og kreditter for op til 1 mio. kr.

Vækstlån: Lån på mindst 2 mio. kr., der indgår i en samlet finansieringsløsning, som også omfatter lån fra andet finansieringsinstitut. Vækstlån er efterstillet finansiering fra andre finansieringsinstitutter. Produktet findes i varianterne vækstlån til iværksættere og grønne vækstlån, hvor der er tilknyttet en tabsramme, hvilket muliggør mere risikable lån.

Ansvarlige lån: Lån på mindst 2 mio. kr., der ydes direkte til virksomheden. Ansvarlige lån tæller som egenkapital på balancen. Produktet skal ligeledes være en del af en samlet finansieringsløsning.

Vækstfonden har siden 2011 givet 13 vækstkautioner til fiskeri og akvakultur for i alt ca. 35 mio. kr., jf. figur 11a. Akvakultur er dog modtager af langt de fleste af de ydede kautioner, mens blot tre vækstkautioner er ydet til fiskeri. Der er givet tre vækstlån til fiskeri og akvakultur, hvoraf ét vækstlån på 5 mio. kr. er til fiskeriet, jf. figur 11b. Der er endnu ikke ydet ansvarlige lån til fiskeriet.⁸

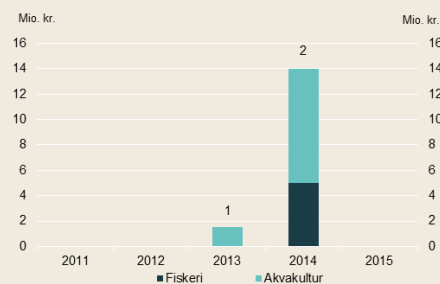
Figur 11a. Vækstkautioner til akvakultur og fiskeri (antal over søjle)



Anm.: Vækstkautioner har eksisteret i alle årene, men ordningen blev ændret i 2013. Vækstfonden kunne frem til 2013 kautionere for lån på op til 25 mio. kr. hvilket i 2013 blev tilpasset små vækstkautioner på op til 2 mio. kr.

Kilde: Vækstfonden.

Figur 11b. Vækstlån til akvakultur og fiskeri (antal over søjle)



Anm.: Vækstlån blev lanceret i 2013. I 2013 blev der ligeledes etableret vækstlån til iværksættere og grønne vækstlån, som fiskerierhvervet også kan benytte sig af, hvis de opfylder de øvrige kriterier.

Kilde: Vækstfonden.

5.2 DEN EUROPÆISKE HAV- OG FISKERIFOND

Under Den Europæiske Hav- og Fiskerifond (EHFF) ydes der i perioden 2014 til 2020 støtte til gennemførelsen af reformen af EU's fiskeripolitik i Danmark og de øvrige EU-medlemsstater. EHFF er efterfølgeren til Den Europæiske Fiskerifond (EFF), der løb i perioden 2007 til 2013. Under EHFF er allokateret ca. 1,5 mia. kr. fra EU til Danmark.⁹ Fondens midler suppleres af nationale midler og udmøntes i projekter under det danske

⁸ Det bemærkes, at ikke alle ordninger har været tilgængelige i alle årene.

⁹ http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/emff/index_da.htm

Hav- og fiskeriudviklingsprogram, som er vedtaget ved en national, politisk aftale for perioden 2014 til 2017.¹⁰ I aftalen om Hav- og fiskeriudviklingsprogrammet 2014 til 2017 er programmidlerne målrettet hensyntagen til nye forpligtelser i EU's fiskeripolitik, herunder investerings- og udviklingsprojekter, der tilpasser dansk fiskeri til det nye forbud mod udsnid af fisk. Der er ikke afsat midler til finansiering af fx generationsskifte i fiskeriet.

Under den tidligere EFF-programperiode eksisterede en dansk finansieringsordning med tilskud til yngre fiskeres køb af første fiskefartøj, som var åben for ansøgninger i perioden 2008 til 2013. Formålet med ordningen var at støtte unge fiskere, som ønskede at etablere sig for første gang med et fiskefartøj, og herigennem fremme generationsskiftet i fiskeriet. Denne ordning fik et begrænset antal ansøgninger og havde ved udgangen af 2013 udbetalt tilskud til 16 projekter. Miljø- og Fødevareministeriet vurderer, at hovedårsagen til den lave efterspørgsel er et EU-krav om 'førstegangsanskaffelse af erhvervsfartøj', idet man ikke er tilskudsberettiget, hvis man tidligere har ejet et mindre fartøj, uanset at fartøjet ikke har været anvendt som grundlag for fuldtidsbeskæftigelse.¹¹ Fra dansk side har man anmodet EU-Kommissionen om at lempe kravet om tidligere ejerskab af fartøj, men dette er blevet afvist og er fortsat et EU-krav for opnåelse af tilskud til køb af første fiskefartøj, hvilket gør det uattraktivt at etablere en lignende ordning under EHFF.

5.3 DANMARKS SKIBSKREDIT, FISKERIBANKEN OG REALKREDITINSTITUTTER

Danmarks Skibskredit er et skibsfinansieringsinstitut, som finansierer skibe for rederier mod pant i skibene. Danmarks Skibskredit havde ultimo 2014 et udlån på 43,3 mia. kr. fordelt på 538 skibe.

Danmarks Skibskredit har tidligere foretaget udlån til fiskerierhvervet mod pant i fiskefartøjerne samt tilhørende kvoter og tonnage, men er ikke længere aktive inden for dette forretningsområde. Med indførelsen af omsættelige kvoter i 2003 blev disse selvstændige finansieringsobjekter, og dermed kunne fartøj og kvote ikke længere betragtes samlet i finansieringsmæssig sammenhæng.

Danmarks Skibskredit kan efter lovgivningen udelukkende tillægge skibe, kontanter og bankgarantier sikkerhedsmæssig værdi, mens kvoter ikke kan tillægges sikkerhedsmæssig værdi. Danmarks Skibskredit kan dermed ikke udlåne til køb af kvoter med sikkerhed i kvoterne. Selve fartøjet har en begrænset værdi, når der ikke er sikkerhed for, at fartøjet har kvoter tilknyttet. Derfor stillede Danmarks Skibskredit A/S ved udlån til et fartøj krav om også at tage pant i kvoter og tonnage (supplerende sikkerhedsstillelse).

Fiskere har som oftest behov for at låne til både fartøj og kvoter, idet kvoterne kan have en væsentlig økonomisk værdi. Anden finansiering af kvoterne i fx pengeinstitutter indebar, at det ikke var muligt for Danmarks Skibskredit at tage disse som supplerende sikkerhed ved udlån til fartøjer. Således indebar finansiering via Danmarks Skibskredit, at det ikke var muligt at opnå finansiering til både fartøj og kvoter. Fiskerierhvervet kunne imidlertid finde samlede finansieringsløsninger for såvel fartøjer som kvoter i pengeinstitutterne. På den baggrund ophørte Danmarks Skibskredit med at tilbyde finansiering af fiskeriet.

Fiskeribanken var et statsligt kreditinstitut, der fra 1932 til 2008 ydede langfristede lån til fiskerierhvervet. I 2005 blev det besluttet at nedlægge fiskeribanken på baggrund af de

¹⁰ For perioden 2017 til 2020 skal der vedtages en ny national, politisk aftale om udmøntningen af midlerne i EHFF.

¹¹ Mange yngre fiskere har ejet et mindre fartøj, som ikke har været anvendt som grundlag for fuldtidsbeskæftigelse.

nye muligheder for handel med kvoter, som gjorde det mere attraktivt for pengeinstitutter at finansiere fiskerierhvervet.

Realkreditinstitutter finansierer udlån ved udstedelse af obligationer. Ifølge lov om realkreditlån og realkreditobligationer mv. kan realkreditlån kun ydes mod pant i fast ejendom.¹² Ved realkreditbelåning er det således et grundlæggende princip, at sikkerheden bag obligationerne udgøres af et sikkert pantgrundlag med en reel realiserbar værdi, der er afspejlet i værdiansættelsen. Realkreditobligationer er derfor attraktive for investorer, hvilket medfører, at realkreditlån kan udbydes til relativt lave renter sammenlignet med fx finansiering i pengeinstitutter. Fast ejendom er traditionelt boliger, erhvervsejendomme, jord og lignende. Fiskefartøjer og fiskekvoter kan ikke betragtes som fast ejendom, hvorfor fiskerierhvervet ikke har mulighed for at finansiere sig med realkreditobligationer.

¹² Jf. Bekendtgørelse af lov om realkreditlån og realkreditobligationer m.v., § 2.

Fiskeriets finansieringsforhold

Analyse af finansieringsforholdene i det danske fiskerierhverv

Publikationen kan hentes på Erhvervs- og Vækstministeriets hjemmeside: www.evm.dk

ISBN elektronisk udgave: 978-87-7862-351-5

Erhvervs- og Vækstministeriet
Slotsholmsgade 10-12
1216 København K
Tlf 3392 3350
evm@evm.dk
www.evm.dk

Erhvervs- og Vækstministeriet

Slotsholmsgade 10-12

1216 København K

Telefon 33 92 33 50

evm@evm.dk